



Siri Hustvedt

Els ulls embenats

Novella



Traducció de Ferran Ràfols

edicions
62

SIRI HUSTVEDT

Els ulls embenats

Traducció de Ferran Ràfols Gesa

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *The Blindfold*
© Siri Hustvedt, 1992

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917021970 / 932720447).
Tots els drets reservats.

Amb la col·laboració del Departament de Cultura



Primera edició: febrer del 2018

© de la traducció: Ferran Ràfols Gesa, 2018

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@edicions62.cat
www.edicions62.cat

Fotocomposició: La letra
Imprès a Limpergraf

DIPÒSIT LEGAL: B. 1225-2018
ISBN: 978-84-297-7656-0

U

De tant en tant, encara tinc la sensació que el veig davant d'un aparador o acotat sobre un llibre en una cafeteria. I llavors, fins que entenc que és algú altre, els pulmons se m'estrenyen i se'm talla la respiració.

El vaig conèixer fa vuit anys. Aleshores jo estudiava a la Universitat de Colúmbia. Aquell estiu va fer calor i sovint em passava la nit sense dormir. Em quedava desperta al meu pis de dues habitacions del carrer 109 Oest i escoltava els sorolls de la ciutat. Llegia, escrivia i fumava fins que sortia el sol, però hi havia nits que la calor m'atuïa massa per treballar i em dedicava a mirar els veïns des del llit. Entre la reixa de la finestra, mirava a l'altra banda del celobert, al pis de davant, i veia com els dos homes que hi vivien anaven d'una banda a l'altra, mig desvestits en aquella calor abrusadora. Un dia de juliol, poc abans de conèixer el senyor Morning, un dels homes es va plantar tot nu davant de la finestra. Era el capvespre, i s'hi va quedar molta estona, amb el cos il·luminat pel llum groc que tenia al darrere. Em vaig amagar a la foscor de l'habitació i en cap moment es va adonar que hi era. Això va ser dos mesos després que l'Stephen em deixés, quan hi pensava sense parar i em regirava entre

els llençols molls, sempre incòmoda, sense poder descansar mai.

De dia buscava feina. Durant el juny havia fet de documentalista per a un historiador de la medicina. Cinc dies per setmana m'asseia a la sala de lectura de l'acadèmia de Medicina del carrer 103 Est i omplia fitxes amb informació sobre les grans malalties: la pesta bubònica, la lepra, la grip, la sífilis, la tuberculosi, i també sobre malures menys conegudes que ara només recordo pel nom: el pian, la flegmasia blanca dolorosa, la malaltia verda, el carboncle pulmonar, la bursitis del genoll. El doctor Rosenberg, un octogenari que parlava i es movia molt a poc a poc, em pagava sis dòlars l'hora per omplir aquelles fitxes, i, tot i que mai vaig saber què en feia, tampoc no ho vaig preguntar, per por que l'explicació durés hores i hores. El doctor se'n va anar a Itàlia i la feina es va esfumar. Com a estudiant sempre havia anat curta de diners, però les vacances del doctor Rosenberg em van deixar en una situació desesperada. No havia pagat el lloguer de juliol i no tenia diners per passar l'agost. Cada dia anava a veure el tauler d'anuncis del departament de Filosofia, on de vegades hi havia alguna feina anunciada, però quan trucava sempre hi havia algú que m'havia passat al davant. Sigui com sigui, va ser per aquesta via que vaig trobar el senyor Morning. Una noteta escrita a mà anunciava: «Es busca ajudant de recerca per a un projecte ja encetat. Preferentment estudiant de literatura. Herbert B. Morning». Sota el nom hi apareixia un número de telèfon, i vaig trucar-hi de seguida. Abans que tingués temps de presentar-me com cal, un home de veu agradable em va donar una adreça d'Amsterdam Avenue i em va demanar que hi anés com més aviat millor.

Feia un dia boirós, però el sol lluia amb força i la claror em va fer parpellejar mentre creuava la porta del bloc del senyor Morning. L'ascensor estava espatllat, i recordo que pujant l'escala cap a la quarta planta vaig suar. Encara veig la seva cara concentrada a la porta. Era un home molt pàl·lid amb un nas gros i bonic. Va respirar sorollosament mentre em feia passar a una cambra petita i asfixiant amb sentor de gat. Les parets estaven plenes de lleixes farcides de llibres, i també n'hi havia torres guerxes escampades per tot arreu. Hi havia grans piles de diaris i revistes, i un munt de parracs o de roba vella sota una finestra amb la persiana ben abaixada. Al centre de l'habitació hi havia un escriptori enorme de fusta, i a sobre potser una dotzena de caps de mides diferents. Vora l'escriptori hi vaig veure un llit estret amb llibres entre els llençols rebregats. El senyor Morning es va asseure rere l'escriptori, i jo vaig seure en una vella cadira plegable davant seu. Un raig fi de sol s'escolava per un llistó trencat i queia al terra entre tots dos, i mirant-lo em vaig adonar de la boirina empolsinada que ho cobria tot.

Vaig fumar, cosa que va espesseir encara més l'atmosfera de l'habitació, i vaig mirar-li la pell del coll, blanca com un glop de llet. El senyor Morning em va dir que estava content que hi hagués anat, i després es va quedar en silenci. Em va mirar sense cap rastre de reserva, va absorbir tot el meu cos amb els ulls. No sé si l'escrutini era libidinós o fruit d'una simple curiositat, però em vaig sentir atacada i li vaig girar l'esquena, i quan just després em va preguntar com em deia vaig mentir. Ho vaig fer de pressa, sense dubtar, i em vaig inventar un patronímic nou: Davidsen. Em vaig convertir en l'Iris Davidsen. Va ser un acte defensiu, però després aquell nom fals em

va obsessionar; era com si m'hagués dut a una zona nova, com si m'hagués esgarriat i per un temps hagués alterat el món d'una manera estranya. Ara que hi torno a pensar, aquella mentida m'apareix com el principi de la història, com una porta oberta a la incomoditat. La resta del que li vaig dir era cert: que tenia pares i germanes a Minnesota, que estudiava literatura anglesa del segle XIX, les feines de recerca que havia fet i fins i tot el número de telèfon. Mentre parlava, el senyor Morning em va somriure, i vaig pensar: és un somriure íntim, com si fes anys que em coneix.

Em va dir que era escriptor, que escrivia en revistes per guanyar diners.

—Escric sobre tot i per a tots els gustos —em va dir—. He escrit a *Camp i riu*, *Casa i Jardí*, *Confessions reals*, *Detectiu* i *Reader's Digest*. He escrit contes, una novel·la d'espies, poemes, assajos, ressenyes; fins i tot vaig fer un catàleg artístic, una vegada. —Va somriure i va brandar un braç.— «Les teles rítmiques de Stanley Rubin revelen un deute amb el manierisme; i en particular amb Pontormo. Les formes allargades i ondulants insinuen una... —Va riure.— I poques vegades publico amb el mateix nom.

—No s'alça per defensar el que escriu?

—Hi sóc, rere el que escric, senyoreta Davidsen, normalment assegut, a vegades alçat. Al segle XVIII, era habitual escriure dret, en un escriptori. Thomas Wolfe escribia dret.

—No és ben bé el que volia dir.

—No, esclar que no. Però, sap, en Herbert B. Morning no podria escriure per a *Confessions reals*, i en canvi en Fern Luce sí que pot. És així de senzill.

—Li agrada amagar-se rere diferents màscares?

—M'hi rabejo. Donen un cert color i un punt perillós a la vida.

—No és exagerar una mica, dir-ne perillós?

—No ho crec. No hi ha res que quedi fora del meu abast, sempre que en cada projecte adopti el nom escaiant. No és una cosa arbitrària. Cal un do, un geni, si m'ho permet, per ensopegar l'àlies que desfermarà l'home o la dona indicats per a cada feina. El catàleg artístic el va escriure en Dewitt L. Parkler, per exemple, i la novella d'espies és obra d'en Martin Blane. Però també hi ha riscos. Encara que ho planifiquis amb cura, les coses poden anar de mal borràs. És impossible saber del cert qui s'amaga rere cada pseudònim que tries.

—Ja ho veig —vaig dir—. En aquest cas, potser hauria de preguntar-li qui és ara mateix.

—Benvolguda, té el privilegi de parlar amb en Herbert B. Morning en persona, sense el destorb de cap altra personalitat.

—I per a què necessita una documentalista, el senyor Morning?

—Per a una mena de biografia —va dir—. Un projecte sobre els petits adorns de la vida, tant si són galindaines, com tresors o simplement brossa. Necessito que algú com vostè respongui espontàniament a un seguit d'objectes. Necessito una orella i un ull, una escriba i una veu, un Divendres per a cada dia de la setmana, algú sensible i penetrant. Sap, estic deixant a la vista l'essència mateixa d'un món inanimat. Podria dir que és una antropologia del present, això que faig.

Li vaig demanar que concretés en què consistia la feina.

—Va començar fa tres anys, quan ella va morir. —Es va aturar, com si pensés.— Una noia. Una dona jove. La

coneixia, però no gaire. Sigui com sigui, un cop morta vaig quedar en possessió d'unes quantes coses seves, objectes normals i corrents, quotidians. Els tenia al pis, això i allò, aquí i allà, objectes perduts, abandonats, sense discurs, però que no eren morts. Vet aquí el nucli de la idea. No eren morts, no en el sentit habitual en què pensem que els objectes estan mancats de vida. Era com si estiguessin carregats d'una mena d'energia. A vegades gairebé sentia com es bellugaven, però després, al cap d'unes setmanes, era com si perdessin la vivacitat i reculessin cap a la seva essència com a simples coses. O sigui que vaig guardar-los en capsos.

—Va guardar els objectes en capsos?

—Els vaig guardar per mantenir-los intactes per a l'ara i l'aquí. Estic convençut que aquests objectes conserven la seva empremta, la marca d'un cos càlid, viu al món. I tot i que he mirat de protegir-los, s'estan refredant. Ho noto. Fa massa temps, o sigui que la feina és urgent. He de fer via. Li pagaré seixanta dòlars per objecte.

—Per objecte? —Suava a la cadira i vaig canviar de posició, em vaig estirar la faldilla sota les cames, que em van semblar estranyament fredes.

—L'hi explicaré tot —va dir. Va treure una petita gravadora d'un calaix de sota de la taula i la va empènyer cap a mi.— Primer escolti això. Li dirà gairebé tot el que vol saber. Mentre ho escolta, jo sortiré de l'habitació. —Es va aixecar de la cadira i se'n va anar fins a una porta. Un gat gros de color groc va aparèixer darrere d'una caixa i el va seguir.— Premi el botó de reproduir —em va manar, i va desaparèixer.

Quan vaig allargar el braç per agafar la màquina vaig veure que al costat hi havia un bloc de notes amb tres pa-

raules gargotejades: «mà de dona». Semblaven paraules importants, i les vaig memoritzar com si fossin la clau d'accés a una vida subterrània. Un cop premut el botó, una veu de dona va xiuxiuejar: «Això pertanyia a la difunta. És un llençol blanc de llit individual...». I a continuació vaig sentir una descripció exhaustiva del llençol. La veu va esmentar cada taqueta i cada destenyit, el tacte del cotó vell desgastat i fins i tot l'etiqueta, que havia perdut les paraules a còpia de rentadores. L'al·locució devia durar uns deu minuts, sempre amb aquella mitja veu tan peculiar. En si mateixa era una descripció tediosa, però la vaig escoltar amb expectació, imaginant-me unes paraules que aviat revelarien alguna cosa que anés més enllà del llençol. No va ser el cas. Quan la cinta es va acabar, vaig mirar cap a la porta on s'havia amagat el senyor Morning i vaig veure que s'havia entreobert i que ell tenia mitja cara a l'esclatxa. Estava a contrallum i no li vaig veure bé les faccions, però els cabells clars li lluïen i quan va venir cap a mi vaig sentir que tornava a panteixar. Va allargar el braç per tocar-me la mà. Sense pensar, vaig enretirar-la.

—Vol que descrigui les coses d'aquesta noia, és això?
—vaig notar el to tibant i formal amb què parlava—. No entenc què té a veure això amb el seu projecte global, ni per què la dona de la cinta havia de parlar amb un xiuxiueig.

—El xiuxiueig és essencial, perquè la veu humana plena és massa idiosincràtica, està massa marcada per la seva pròpia història. Busco l'anonimat perquè res no impedeixi que la puresa de l'objecte surti a la llum, que es mostri en tota la seva nuesa. Un xiuxiueig no té personalitat.

El projecte semblava extravagant fins al punt de la bogeria, però m'atreia. L'atzar m'havia regalat aquella petita

aventura, i me n'alegrava. A més a més, sentia que, tot i la seva excentricitat, les idees del senyor Morning tenien una lògica estranya. El seu comentari sobre el xiuxiueig, per exemple, tenia sentit.

—I per què no les fa per escrit, les descripcions? —vaig dir—. Així no hi hauria cap veu que interferís amb l'anonimat que busca. —Vaig observar atentament la seva reacció.

Es va inclinar sobre la taula i em va mirar de fit.

—Perquè —va dir— llavors tampoc no hi hauria cap presència viva, cap força que provoqués un despertar.

Em vaig tornar a moure a la cadira, mirant la pila de parracs de sota la finestra.

—Què vol dir, «un despertar»?

—Em refereixo a la capacitat dels objectes descrits de remoure's sota l'escrutini; del fet que, encara que siguin muts, poden donar testimoni dels misteris humans.

—Vol dir que són la clau de la vida d'aquella noia? En vol saber més coses, és això? Vol dir que no hi ha cap camí més directe per obtenir informacions biogràfiques?

—En el cas de la mena de biografia que m'interessa, no. —Em va fer un somriure, aquesta vegada amb la boca oberta, i vaig admirar aquelles dents grosses i blanques. No és vell, vaig pensar, no en té ni cinquanta. El senyor Morning va inclinar el cos i va agafar una capsa blava de terra, una capsa mitjana de cartró, i me la va donar.

Vaig destapar-la.

—Ara no! —gairebé ho va dir amb un crit—. Aquí no.

La vaig tornar a tapar.

—Faci-ho sola a casa. L'objecte ha d'estar embolicat dins la capsa excepte en el moment que treballi. Estudiï'l. Descrigui'l. Deixi que li parli. Ara li donaré una gravadora i una cinta. Ah, i la descripció ha de començar amb les

paraules, «això pertanyia a la difunta». M'ho podria tenir per a demà passat?

Li vaig dir que sí, vaig sortir del pis amb la capsa i la gravadora i em vaig afanyar a sortir a la llum del dia. Em vaig allunyar ràpidament de l'edifici i no vaig mirar la capsa fins que vaig haver girat la cantonada i vaig estar segura que no em podia veure per la finestra. A dins hi havia un guant blanc força brut sobre un mocador de paper.

No vaig tornar a casa fins més tard. Vaig esquivar la calor en una cafeteria amb aire condicionat i vaig seure-hi unes quantes hores mentre prenia notes sobre el guant i calculava la quantitat d'objectes que hauria de descriure per pagar el lloguer. Em vaig imaginar les descripcions com redaccions succintes i elegants, petits exercicis literaris bastits a partir d'una versió extemporània del positivisme del XIX. Vaig decidir que durant un temps faria veure que realment és possible capturar un objecte amb la paraula. Vaig prendre cafè i un dònut de sucre i vaig ser feliç.

Però quan aquella nit el vaig posar al costat de la màquina d'escriure per començar la feina, era com si el guant hagués canviat. El vaig tocar, vaig palpar la llana plena de grumolls i en acabat me'l vaig posar molt lentament a la mà esquerra. Era massa petit per a uns dits llargaruts com els meus, no m'arribava a tapar el canell. Mentre me'l mirava vaig tenir la sensació irreal que ja havia vist aquell guant en una altra mà. De cop i volta em vaig posar a estirar-ne els dits fins que el guant va caure a terra. Vaig deixar-lo uns quants minuts allà, molt reticent a tocar-lo. Aquella mà de llana plena de llànties i estrips em va semblar horrible, un objecte buit i arraconat, a la vegada absurd i cruel. Final-

ment el vaig collir i el vaig llançar a la capsa. No escriuria la descripció fins l'endemà. Feia massa calor; estava massa cansada, massa nerviosa. Jeia al llit amb la finestra oberta, però l'aire no es movia. Em vaig tocar la pell humida i vaig mirar al pis del davant, però els dos homes se n'havien anat a dormir i les finestres estaven a les fosques. Abans d'anar-me'n al llit em vaig endur la capsa a l'altra habitació.

Aquella nit van començar els crits. El soroll em va despertar, però no vaig saber identificar-lo, i en un primer moment vaig creure que eren els miols enfollits d'uns gats que havia sentit a principi d'estiu. Però era una veu de dona; un gemec llarg i gutural que acabava en un grunyit. «Prou! T'odio! T'odio!», cridava una vegada i una altra. El soroll em va fer enravenar tota i vaig pensar si havia de trucar a la policia, però em vaig quedar molta estona esperant i escoltant. Algú va cridar «Calleu!» des d'una finestra, i els crits es van aturar. Em pensava que n'hi tornaria a haver, però s'havien acabat. Vaig mullar un drap amb aigua freda i em vaig humitejar el coll, els braços i la cara. En aquell moment vaig pensar en l'Stephen com sovint l'havia vist, a la taula, amb la cara lleugerament decantada cap a l'altra banda, amb els ulls grossos sobre el paper. Era en l'època en què el seu cos encara estava encantat, tenia un poder que em feia enrabiatar i contra el qual vaig haver de lluitar durant mesos. Amb el temps, l'encanteri es va esvaïr i es va transformar en una banalitat que no m'hauria cregut mai que fos possible.

L'endemà al matí vaig tornar a començar. Amb la llum del dia, la capsa de la taula de la cuina havia recuperat la innocència. Vaig fer servir les notes que havia pres a la cafeteria i vaig treballar a bon ritme, però l'encàrrec era difícil. Em mirava el guant amb atenció i intentava recordar

les paraules que esqueien a cada part, a la textura i el color de les taques. Em vaig fixar que la punta del dit índex estava ennegrida, com si la propietària hagués passat el dit per una superfície molt bruta. Vaig pensar que devia ser esquerrana; era la mena de gest que només fas amb la mà bona. Una noia que passa el dit per la barana del metro. La imatge va fer saltar el record: «mà de dona». Potser les paraules es referien a la mà enguantada d'aquella noia, o potser directament al guant. La connexió em va semblar molt significativa, però alhora l'únic que em generava per dins era un sentiment emparentat amb la culpa. Vaig continuar la descripció, però com més escrivia, com més en concretava les característiques, més remot es feia el guant. Més que fixar-lo amb exactitud científica, l'abundància de detalls el feia desaparèixer. De fet, la meva descripció minuciosa dels destenyits, els estrips i les clivelles, de la filargarsa i el palmell obert, semblava del tot desconnectada de l'objecte real que tenia al davant.

Al vespre vaig corregir el text i vaig llegir-lo davant de la màquina. El xiuxiueig em va molestar, donava un aire clandestí, estranger, a les paraules, i quan vaig escoltar la cinta no em vaig reconèixer la veu. Era com si una nena precoç que parlés papissot recités absurditats des d'un lloc invisible, i sentint-la em vaig enrojolar amb una vergonya que encara ara no sé entendre.

Molt tard aquella nit els crits em van tornar a despertar, però, com havia passat la nit anterior, van desaparèixer al cap d'uns minuts. Aquesta vegada no vaig poder tornar a adormir-me i em vaig quedar desperta hores i hores, en un turment difús, mentre tot d'imatges trencadisses de calor i esgotament m'omplien el cap.

Quan vaig picar a la porta, el senyor Morning no va obrir de seguida. Vaig tocar tres cops el timbre, i quan ja me n'anava el vaig sentir arrossegar els peus fins a la porta. Es va aturar al llindar, em va mirar als ulls i va somriure. Era un somriure bonic que em va sobresaltar, i vaig girar una mica el cos per allunyar-me'n. Es va disculpar pel retard però no me'n va donar cap explicació. El pis estava en un estat més caòtic que no pas el dia de la primera visita; la taula en concret era una gran massa de papers i caps desendreçats. Em va demanar la cinta; l'hi vaig donar i ell de seguida em va fer sortir de l'habitació, empenyent-me suauement cap a la porta on s'havia amagat l'altra vegada.

Em vaig trobar a la cuina, un espai petit encara més pudent i calorós que l'altre. A la pica hi havia plats bruts, al taulell una pila de llibres i una capsa gran de color blanc. L'únic que m'arribava de l'habitació del costat era el soroll de la cinta i la lletania de la meua veu suau i monòtona parlant del guant. Vaig fullejar un parell de llibres —un atlas del món i un exemplar petitó de *The Cloud of Unknowing*— però el que realment m'interessava era la capsa. M'hi vaig abocar. Les cantonades estaven desgastades, com si l'haguessin oberta molt sovint, i dos costats estaven reforçats amb cinta adhesiva. Vaig passar-hi el dit per veure si la podia afluixar. Vaig pessigar la franja groga amb les ungles, però l'intent només va servir per arrugar-la i esquinçar-la, o sigui que em vaig aturar i ho vaig provar per l'altra banda. Quan vaig sentir que el senyor Morning s'acostava a la porta estava acotada sobre la capsa i vaig fer un bot enrere que la va fer caure del taulell. La capsa va caure a terra però no es va obrir. Vaig ser a temps de tornar-la a lloc abans que el senyor Morning aparegués a la porta. Continuo sense saber si em va veure enretirar

les mans a corre-cuita, però en el moment de caure a terra el que fos que hi havia a dins va fer un soroll fort d'objecte metàl·lic i buit que per força devia sentir. En qualsevol cas, no en va dir res.

Vam passar a l'altra habitació i ens vam asseure. Ell em va mirar, i recordo que vaig pensar que la seva mirada tenia una força peculiar i que semblava que parpellegés menys sovint que la majoria de la gent.

—Estava bé, la cinta? —vaig preguntar.

—Força —va respondre ell— però ha passat per alt un aspecte que diria que és força important.

—Quin?

—L'olor.

—No hi havia pensat —vaig dir.

—No —va dir ell—, molta gent no hi pensa, però sense flaire les coses perden la identitat; l'absència d'olor en limita la descripció, la converteix en bidimensional. Els objectes tenen una aroma característica, i alhora conserven la del lloc on han estat. Pot ser una dada molt valuosa, en cas d'investigació.

—En quin sentit? —ho vaig dir en veu força alta.

Es va aturar un moment i va mirar cap a la finestra.

—Pot evocar alguna cosa crucial, alguna cosa en què ningú s'havia fixat, un lloc, un temps o una paraula. Pensi en les coses que oblidem als armaris i a les golfes, en el verdet, la pols, els insectes secs i esclafats; aquestes olors deixen un rastre. Els pantalons de la meva mare feien olor de llana humida i de lavanda. Vaig trigar molt a adonar-me que l'olor encara existia, però un cop vaig identificar-la vaig recordar fets que havia oblidat.

—En vol recordar alguna cosa, de la dona que va morir? —vaig preguntar.

—Per què ho diu? —Va moure ràpidament el cap en direcció a mi.

—Perquè és evident que en vol treure alguna cosa, de tot això. Les vol per algun motiu, aquestes descripcions. Quan ha parlat dels pantalons de la seva mare, he pensat que volia desencadenar un record.

Va tornar a desviar els ulls.

—El record d'un món —va dir.

—Però em pensava que amb prou feines la coneixia, senyor Morning.

Va agafar un llapis i es va posar a fer gargots en una pàgina de llibreta.

—Això li vaig dir?

—Sí, sí que ho va dir.

—És cert. No la coneixia gaire.

—I què busca, doncs? Qui és, la persona que investiga?

—Jo també voldria saber-ho.

—Està esquivant les preguntes. Devia tenir un nom, oi, aquesta noia?

—El nom no li servirà de res, senyoreta Davidsen.

—Parlava gairebé amb un xiuxiueig.

—Però tampoc no em perjudicarà —vaig dir.

Continuava fent córrer el llapis sobre el full amb aire absent. Vaig allargar el coll per mirar-ho i vaig dissimular el gest posant-me bé la faldilla. Al full hi havia unes quantes lletres escrites, semblava que fossin una I, una Y, una B, una O, una M i una D. Havia encerclat la M. Si les marques havien de crear alguna mena d'ordre era impossible de desxifrar-lo, però ja aleshores, abans de sospitar res, aquelles lletres van produir un efecte estrany sobre mi. Em van quedar a dins com si fossin els dolors suaus però persistents d'una malaltia benigna.

Va deixar el llapis, va alçar els ulls cap a mi i va fer que sí amb el cap. Es va donar un copet al pit.

—La calor li ha fet urticària, aquí.

—No, és una marca de naixement. —Em vaig tocar el coll just per sota de la clavícula.

—Una taca de color porto —va dir—. Té caràcter. Una marca de per vida. Em perdonarà que l’hi digui, però sempre m’han semblat commovedors, aquesta mena de defectes, petits signes externs de mortalitat. Vaig fer servir una marca de naixement en una cosa que vaig escriure fa temps.

El vaig interrompre.

—No me n’explicarà res, oi?

—Del nostre tema, interpreto?

—Esclar.

—Em penso que no ha entès la naturalesa de la tasca que li he encomanat. L’he contractada justament perquè no sap res. L’he contractada perquè vegi el que jo no puc veure, perquè és qui és. No pretenc pas que sigui una taula rasa. Vostè aporta la seva vida, les seves novel·les del XIX, Minnesota, la plenitud de cada aspecte de la seva existència, però vostè no la va conèixer. Quan mira els objectes que li dono, quan escriu i en parla, les seves paraules i la seva veu poden ser el catalitzador d’un ésser encara no descobert. Saber qui era ella només la distrauria de la feina. Diguem, per exemple, que es deia Allison Hart i que va morir de leucèmia. Als seus ulls hi apareix alguna cosa, una imatge. Potser una filera de llits d’hospital en una gran habitació il·luminada per fluorescents, i la veu,estic segur que la veu. L’Allison, que és un nom romàntic, pàl·lida i demacrada, amb restes d’una bellesa pretèrita, estirada sota uns llençols blancs... I el que veurà

no només estarà modulats per les meves paraules, sinó també per les meves inflexions, pel meu posat, i llavors perdrà la llibertat.

Vaig començar a respondre, però em va interrompre.

—No, deixi'm acabar el discurs. Posem que li dic —va fer una pausa— que es deia Maxine Robinson i que va morir assassinada. —Va mirar darrere meu, cap a la porta, i va afinar els ulls com si provés de veure alguna cosa molt allunyada. Va respirar fondo unes quantes vegades.— Que la van matar en aquest mateix edifici. Què redactaria, llavors, senyoreta Davidsen, quan mirés el contingut de les capses? El pes del que sap l'ofegaria, com em passa a mi. No serviria de res. Senzillament no serviria de res.

—Juga amb mi, i em sap greu —vaig dir—. Si reconeix que aporto associacions de collita pròpia a les descripcions, per què no hauria d'aportar el meu bagatge als fets de la seva vida? I de la seva mort, també.

—Perquè no! —gairebé va cridar—. Perquè això és una empresa de descoberta, de resurrecció, i no d'enterrament. —Va agafar la vora de la taula i la va sacsejar.— Redempció, senyoreta Davidsen. Redempció!

—Déu meu —vaig dir—, redempció de què?

Tot d'una es va calmar. Va enretirar la cadira, va encreuar les cames, es va plegar de braços i va decantar el cap. Els seus moviments tenien un aire deliberat, gairebé teatral.

—Dels pecats del món.

—Què vol dir això?

—Vol dir exactament el que les paraules expressen.

—Aquestes paraules són litúrgiques, senyor Morning —vaig dir—. Tot d'un plegat s'ha posat religiós. Què vol que en pensi? Diria que vostè té un talent notable per trobar maneres elegants de no dir res.

—Paciència, i em penso que em començarà a entendre. —Somreia.

No tenia resposta. L'habitació xardorosa, la foscor, el seu esclat i el discurs incompreensible que l'havia seguit m'havien pispat la voluntat de respondre. En qüestió de segons vaig caure en poder de l'esgotament. Em feien mal els ossos. Finalment li vaig dir:

—Me n'hauria d'anar.

—Si es queda, prepararé te per a dos. Li donaré brioi-xos i li explicaré històries. L'enlluernaré amb les meves maneres impecables, el meu enginy i la meva imaginació.

Vaig fer que no amb el cap.

—De debò que me n'he d'anar.

Em va pagar amb tres bitllets de vint dòlars i em va donar una altra capsa, aquest cop una capseta blanca de joier. Em va dir que no necessitava la descripció fins dilluns de la setmana següent. Tenia quatre dies. Vam fer una encaixada i en acabat, just abans de creuar la porta, em va tustar el braç. Era un gest empàtic, i el vaig acceptar com si me'l degués.

Dins de la segona capsa hi havia un tros de cotó fluix tacat i deformat. Em repellia tocar-lo, com si estigués contaminat. Vist sota la llum, el tou de fibra estava tenyit d'un maquillatge o d'unes pólvores de color taronja, i també duia la marca d'un grumoll d'una substància densa i marró impossible d'identificar. Vaig allunyar el cos de la capseta. Això havia guardat, després de la seva mort? Me'l vaig imaginar en un lavabo, ajupit en una paperera per recupear la boleta de cotó feta servir. Com les havia trobat, aquestes coses? Tenia més deixalles arreplegades en altres

capses? El vaig veure tot sol, assegut en una cadira davant de la persiana abaixada, resseguint el contorn d'un objecte amb els dits. Però en el somieig no arribava a veure què tenia a les mans. L'únic que veia era el seu cos encorbat sobre l'objecte.

En els quatre dies que van passar fins que vaig tornar a casa del senyor Morning no me'l vaig treure ni un moment del cap. Tot de fragments de la nostra conversa m'envaiien els pensaments, apareixien a qualsevol hora sense que jo els cridés, especialment de nit. M'obsessionava la idea que la noia havia mort assassinada en aquell mateix edifici, i me la vaig començar a imaginar. Ell m'hi havia esperonat, m'havia volgut seduir parlant-ne com si fos una de les moltes morts possibles, però quan ho va dir vaig tenir la sensació d'haver-ho sabut des del principi. Resurrecció. Redempció. La seva passió semblava sincera. Vaig recordar el seu alè entretallat mentre parlava, les lletres al full, la capsa blanca que queia, la mà que m'havia posat al braç. I alhora em vaig dir que aquell home era un xarlatà, un enamorat dels jocs, dels enigmes, de les insinuacions. No em podia creure res del que em digués. Però al final va ser el seu aire afectat el que em va fer sospitar que havia amagat la veritat entre un grapat de mentides i que es prenia el projecte i la noia molt seriosament.

Aquella nit em vaig passar hores fent la descripció. Vaig agafar el cotó amb unes pinces i el vaig posar sota la llum per mirar de trobar unes paraules que l'expressessin, però allò era inassequible al llenguatge; se li resistia encara més que no el guant. I si provava de fer metàfores l'objecte s'abismava tant en la seva alteritat que vaig prescindir de les comparacions. Què era, aquell bocí de rebuig? Allà asseguda ensumant les fibres i punxant la taca marró amb

una agulla vaig sentir que el fàstic m'aclaparava. La bola de cotó no em deia res. Era un punt blanc, un codi xifrat; segurament no devia tenir cap vincle amb res de terrible, però em sentia com si fos davant d'un secret vergonyós, com si hagués vist el que no havia de veure. Escrivia a poc a poc, el cap divagava. Va ser una nit de molts sorolls: un home i una dona es barallaven en castellà a la porta del costat, van sonar les alarmes antiincendi i vaig sentir un pobre gos que somicava en algun racó proper. Pels volts de les dues, tancada dins els confins roents del meu dormitori, vaig xiuxiuejar la descripció a la màquina. Un cop gravada, vaig tornar la bola de cotó a la capsa i la vaig amagar juntament amb la cinta en un armari de l'altra habitació. En el moment de tancar la porta em vaig adonar que em comportava com si tingués mala consciència per alguna cosa.

Em vaig plantar per tercera vegada a la penombra del replà del senyor Morning, davant de la porta. Se sentia una remor dins del pis; era com si hi entressin cops de vent, ràfegues sonores. Vaig posar l'orella a la porta i immediatament vaig entendre què era; les cintes, amb una veu esbufegada sobre l'altra. Estava reproduint les descripcions. No es podia distingir una veu de les altres, però estava segura que la meva en formava part, i vaig recular davant la porta. En aquell moment vaig pensar a córrer i deixar la capsa i la cinta davant la porta. Però vaig picar. Deu ser que aleshores ja ho sabia, per força havia de saber què amagava el senyor Morning. Vaig sentir com apagava les màquines i les rebobinava d'una en una, i després soroll de calaixos que s'obrien i es tancaven.